

שיעור מיוחד ללימוד הסדר (ג)
ארמי אבד אבי: קורא וזורל

My Father Was a Wandering Aramean
Recitation & Exegesis

(1)

משנה נוסח הדפוס פסחים י:ד

מְזַגְגוּ לוֹ כּוֹס שְׁנַי, וְכָאֵן הֵבֵן שׁוֹאֵל אָבִיו, וְאִם אֵין דַּעַת בְּבֹן, אָבִיו מְלַמְדוֹ, מֵה נִשְׁתַּנָּה הַלֵּילָה הַזֶּה מִכָּל הַלֵּילוֹת, שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין חֶמֶץ וּמִצָּה, הַלֵּילָה הַזֶּה כָּלוּ מִצָּה. שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין שְׂאֵר יִרְקוֹת, הַלֵּילָה הַזֶּה מְרוּר. שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין בֶּשֶׂר צָלִי, שְׁלוֹק, וּמִבְשָׁל, הַלֵּילָה הַזֶּה כָּלוּ צָלִי. שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ מְטַבְּלִין פֶּעַם אַחַת, הַלֵּילָה הַזֶּה שְׁתֵּי פֶעַמִּים. וּלְפִי דַעַתוֹ שֶׁל בֶּן, אָבִיו מְלַמְדוֹ. מִתְחִיל בְּגִנּוֹת וּמְסִיִּם בְּשֶׁבַח, מִתְחִיל בְּגִנּוֹת וּמְסִיִּם בְּשֶׁבַח,

וְדוֹרֵשׁ מֵאַרְמֵי אֲבִד אָבִי
עַד שִׁיגְמַר כָּל הַפְּרָשָׁה כְּלָה

(2)

משנה כתב יד קאופמן פסחים י:ד

מְזַגְגוּ לוֹ כּוֹס שְׁנַי, וְכֵן הֵבֵן שׁוֹאֵל. אִם אֵין דַּעַת בְּבֹן, אָבִיו מְלַמְדוֹ: מֵה נִשְׁתַּנָּה הַלֵּילָה הַזֶּה מִכָּל הַלֵּילוֹת, שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ מְטַבְּלִים פֶּעַם אַחַת², הַלֵּילָה הַזֶּה שְׁתֵּי פֶעַמִּים; שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין חֶמֶץ וּמִצָּה, הַלֵּילָה הַזֶּה כָּלוּ מִצָּה; שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִים בֶּשֶׂר צָלִי שְׁלוֹק וּמִבְשָׁל, הַלֵּילָה הַזֶּה כָּלוּ צָלִי.

לְפִי דַעַתוֹ שֶׁל בֶּן אָבִיו מְלַמְדוֹ. מִתְחִיל בְּגִנּוֹת וּמְסִיִּם בְּשֶׁבַח, וְדוֹרֵשׁ מֵאַרְמֵי אֲבִד אָבִי
עַד שִׁיגְמַר כָּל הַפְּרָשָׁה.

(3)

בכורים ג:ו

עוֹדְהוּ הַסֵּל עַל כְּתָפוֹ, **קוֹרֵא** מִהַגְדָּתֵי הַיּוֹם לַה' אֱלֹהֶיךָ, עַד שִׁגְמַר כָּל הַפְּרָשָׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר עַד אֲרַמֵי אֲבִד אָבִי. הַגִּיעַ לְאַרְמֵי אֲבִד אָבִי, מוֹרִיד הַסֵּל מֵעַל כְּתָפוֹ וְאוֹחֶזוּ בְּשִׁפְתוֹתָיו, וְכֵהֵן מְנִיחַ יָדוֹ תַּחְתָּיו וּמְנִיפוֹ, וְ**קוֹרֵא** מֵאַרְמֵי אֲבִד אָבִי עַד שֶׁהוּא גוֹמֵר כָּל הַפְּרָשָׁה, וּמְנִיחוֹ בְּצַד הַמְּזַבְּחַ, וְהַשְׁתַּחֲוֶה וְיִצֵּא.

(4)

דברים כו, א-א

(א) וְהִיָּה כִּי־תֵבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ נַחֲלָה וַיִּרְשָׁתָהּ וַיִּשְׁבַּת בָּהּ: (ב) וְלִקְחָתָּ מִרְאשִׁיתוֹ כָּל־פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תֵּבִיא מֵאֲרֶעְךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ וַיִּשְׁמַת בְּטָנָא וְהִלַּכְתָּ אֶל־הַמְּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ לְשֹׁכֵן שְׁמוֹ שָׁם: (ג) וּבֵאתָ אֶל־הַכְּהֵן אֲשֶׁר יִהְיֶה בַיָּמִים הַהֵם וְאָמַרְתָּ אֵלָיו הַגְדָּתִי הַיּוֹם לַה' אֱלֹהֶיךָ כִּי־בָאתִי אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לַאֲבֹתֵינוּ לֵאמֹר: (ד) וְלִקַּח הַכְּהֵן הַטָּנָא מִיָּדְךָ וְהִנִּיחוֹ לְפָנָי מִזְבַּח ה' אֱלֹהֶיךָ: (ה) וְעָנִיתָ וְאָמַרְתָּ לְפָנָיו ה' אֱלֹהֶיךָ **אַרְמֵי אֲבִד אָבִי וַיִּרְדּוּ מִצְרַיִם וַיִּגְדּוּ שָׁם בְּמַתֵּי מִעַט וַיִּהְיֶה שָׁם לִגְוִי גָדוֹל עַצְמוֹ וְרַב: (ו) וַיִּרְעוּ אֹתָנוּ הַמִּצְרַיִם וַיַּעֲנוּנוּ וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבָדָה קָשָׁה: (ז) וַיַּצַּעַק אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ וַיִּשְׁמַע ה' אֶת־קִלְנוֹ וַיֵּרָא אֶת־עַמְלָנוּ וְאֶת־לַחֲצֵנוּ: (ח) וַיִּצַּאנוּ ה' מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה וּבְיָד נְטוּיָה וּבְמִרְאָ גָדֹל וּבְאֹתוֹת וּבְמִפְתָּיִם: (ט) וּבָאנוּ אֶל־הַמְּקוֹם הַזֶּה וַיִּתֵּן־לָנוּ אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת אֶרֶץ זָבַת חָלֶב וּדְבַשׁ: (י) וְעַתָּה הִנֵּה הֵבֵאתִי אֶת־רֵאשִׁית פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־נָתַתָּה לִי ה' וְהִנְחִיתוּ לְפָנָי ה' אֱלֹהֶיךָ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לְפָנָי ה' אֱלֹהֶיךָ: (יא) וַיִּשְׁמַחַתְּ בְּכָל־הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ וּלְבִיתְךָ אֶתָּה וְהִלּוֹי וְהִגַּדְתָּ אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ:**

56 page rebnitz@gmail.com

² ע"פ כת"י פרמה ³ ויביאנו אל המקום הזה – זה בית המקדש (ספרי דברים)

צא ולמד מה בקש לבן הארמי לעשות ליעקב אבינו, שפרעה הרשע לא גזר אלא על הזכרים ולבן בקש לעקור את הכל, שנאמר

(א) ארמי אובד אבי וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט ויהי שם לגוי גדול עצום ורב

- a. וירד מצרימה אנוס על פי הדיבור
- b. ויגר שם מלמד שלא ירד להשתקע אלא לגור שם שנאמר ויאמרו אל פרעה לגור בארץ באנו כי אין מרעה לצאן אשר לעבדיך כי כבד הרעב בארץ כנען ועתה ישבו נא עבדיך בארץ גשן
- c. במתי מעט, כמו שנאמר בשבעים נפש ירדו אבותיך מצרימה ועתה שמך ה' אלהיך ככוכבי השמים לרוב
- d. ויהי שם לגוי, מלמד שהיו ישראל מצויינין שם,
- e. גדול ועצום כמו שנאמר ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו כמאד מאד ותמלא הארץ אותם.
- f. ורב, כמו שנאמר רבבה כצמח השדה נתתיך ותרבי ותגדלי ותבאי בעדי עדיים שדים נכונו ושערך צמח ואת ערום ועריה

(ב) וירעו אותנו המצרים ויענונו ויתנו עלינו עבודה קשה,

- a. וירעו אותנו המצרים כמו שנאמר הבה נתחכמה לו פן ירבה והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שונאינו ונלחם בנו ועלה מן הארץ
- b. ויענונו, כמו שנאמר ושימו עליו שרי מסים למוען ענותו בסבלותם ויבן ערי מסכנות לפרעה את פיתום ואת רעמסס.
- c. ויתנו עלינו עבודה קשה, כמו שנאמר ויעבידו מצרים את בני ישראל בפרך

(ג) ונצחק אל ה' אלהי אבותינו וישמע ה' את קולנו וירא את עניינו ואת עמלינו ואת לחצינו

- a. ונצחק אל ה' אלהי אבותינו כמו שנאמר ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויצעקו ותעל שועתם אל האלהים מן העבודה
- b. וישמע ה' את קולנו, כמו שנאמר וישמע אלהים את נאקתם ויזכור אלהים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב
- c. וירא את עניינו, זו פרישות דרך ארץ, כמו שנאמר וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים ואת עמלינו, אלו הבנים, כמו שנאמר כל הבן הילוד היאורדה תשליכוה וכל הבת תחיון
- d. ואת לחצינו, זה הדוחק כמו שנאמר וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים לוחצים אותם

(ד) ויוציאנו ה' ממצרים ביד חזקה וברוע נטויה ובמורא גדול ובאותות ובמופתים

- a. ויוציאנו ה' ממצרים, לא על ידי מלאך לא על ידי שרף ולא על ידי שליח אלא הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו, שנאמר
  - i. ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה והכיתי כל בכור בארץ מצרים מאדם ועד בהמה ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים אני ה'
    1. ועברתי בארץ מצרים - אני ולא מלאך
    2. והכיתי כל בכור בארץ מצרים אני ולא שרף
    3. ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים אני ולא השליח
    4. אני ה' - אני הוא ולא אחר
- b. ביד חזקה, זה הדבר, כמו שנאמר הנה יד ה' הויה במקנך אשר בשדה בסוסים בחמורים בגמלים בבקר ובצאן דבר כבד מאד
- c. וברוע נטויה, זו החרב כמו שנאמר וחרבו שלופה בידו נטויה על ירושלים.
- d. ובמורא גדול, זו גלוי שכינה, כמו שנאמר או הנסה אלהים לבא לקחת לו גוי מקרב גוי במסות באותות ובמופתים ובמלחמה וביד חזקה וברוע נטויה ובמוראים גדולים ככל אשר עשה לכם ה' אלהיכם במצרים לעיניך
- e. ובאותות, זה המטה, כמו שנאמר ואת המטה הזה תקח בידך אשר תעשה בו את האותות
- f. ובמופתים, זה הדם, כמו שנאמר ונתתי מופתים בשמים ובארץ, דם ואש ותמרות עשן
- g. דבר אחר,
  1. ביד חזקה שמים,
  2. וברוע נטויה שמים,
  3. ובמורא גדול שמים,
  4. ובאותות שמים,
  5. ובמופתים שמים,

- a. אלו עשר מכות שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים, ואלו הן: דם צפרדע כנים ערוב דבר שחין ברד ארבה חשך מכת בכורות רבי יהודה היה נותן בהם סימן דצ"ך עד"ש באח"ב.